

Opis źródła:

Powstanie Warszawskie zakończyło się formalnie 2 października 1944 roku, po 63 dniach intensywnych walk, które przyniosły ogromne straty zarówno wśród żołnierzy, jak i cywilów. Odezwa Bora-Komorowskiego z 3 października jest świadectwem szacunku do odwagi, poświęcenia i niezłomności ducha walczących o wolność Warszawy i Polski. Po kapitulacji niemieccy żołnierze przystąpili do masowych aresztowań, egzekucji i deportacji mieszkańców Warszawy. Całe miasto legło w gruzach, a zniszczenia były ogromne. Szacuje się, że w wyniku powstania warszawskiego zginęło około 150 000 osób, głównie cywilów.

Miejsce wydania:

Warszawa

Tekst źródła:

Żołnierze walczącej Warszawy!

Dwumiesięczna walka nasza w Warszawie, będąca jednym pasmem bohaterskich wystąpień żołnierza polskiego, jest pełnym grozy, lecz także głębokim dowodem ponad wszystko mocniejszego dążenia naszego do wolności. Waleczność Warszawy jest podziwiana przez świat cały. Walka nasza w Stolicy pod ciosami śmierci i zniszczenia czynów bojowych przez żołnierza polskiego podczas tej wojny dokonanych. Dokumentujemy nią moc naszego ducha i naszego umiłowania wolności. I jakkolwiek nie udało się nam odzyskać militarnego nad wrogiem zwycięstwa, bo ogólny rozwój wypadków wojennych na naszych ziemiach nie układa się w ciąg tych dwóch miesięcy dla naszej walki pomyślnie, to jednak te dwa miesiące bojów o każdą piędź ulicy i murów Warszawy dokonały swego zadania politycznego i ideowego. Walka nasza zaważy na losach naszego Narodu, bo jest bezprzykładnie ofiarnym wkładem żołnierskiego męstwa i poświęcenia w obronę naszej niepodległości.

Dzisiaj, gdy przemoc techniczna wroga zdołała zacieśnić nas w środkowej, jedynej w naszym posiadaniu dzielnicy miasta, gdy ruiny i zgliszcza przepełnione są ludnością współdziałającą bohatersko z wojskiem, lecz już ponad miarę umęczoną potwornymi warunkami bytowania na polu bitwy, gdy żywności nie staje już nawet na liche odżywianie a perspektywa na ostateczne tutaj w rejonie Stolicy pokonanie wroga nie zarysowuje się, stanęło przed nami zagadnienie całkowitego zniszczenia przez wroga ludności Warszawy i pogrzebania w jego gruzach szeregów walecznych żołnierzy i setek tysięcy ludności.

Postanowiłem dalszą walkę przerwać.

Wszystkim żołnierzom dziękuję za znakomitą, najcięższym warunkom nieulegającą, postawę bojową. Poległym oddaję hołd należny ich męce i ofierze. Ludności wyrażam podziw i wdzięczność walczących szeregów wojska i ich do niej przywiązania. Ludność tę proszę aby darowała żołnierzom wszystkie przewinienia jakie w ciągu długotrwałej walki musiały w stosunku do ludności niejednokrotnie mieć miejsce.

W układzie o zaprzestanie działań wojennych starałem się zapewnić żołnierzowi wszystkie przynależne mu po przerwaniu walki prawa, a ludności cywilnej warunki bytowania i opieki jak najbardziej oszczędzającej jej udręki wojennej.

Żołnierzom, najdroższym towarzyszom dwumiesięcznego bojowego wysiłku, przepełnionym do ostatniej chwili niezłomną wolą walki, nakazuję wykonać karnie i posłuszenie rozkazy wypływające z decyzji o przerwaniu walki.

Ludność wzywam do zastosowania się do nakazów ewakuacyjnych moich, Komendanta Miasta oraz władz cywilnych.

Z wiara w ostateczne zwycięstwo naszej słusznej sprawy, z wiara w Ojczyznę umiłowaną wielką i szczęśliwą pozostajemy wszyscy nadal żołnierzami i obywatelami Niepodległej Polski wierni sztandarowi Rzeczypospolitej.

Niech żyje Polska!

Warszawa, 3 października 1944 r.

Dowódca Armii Krajowej
Komorowski-Bór
Gen. Dyw.

Słowniczek pojęć:

Tadeusz Bór-Komorowski (1895–1966) - był polskim generałem i jednym z najważniejszych dowódców ruchu oporu podczas II wojny światowej. Jego rola w polskim ruchu oporu, szczególnie jako dowódca Armii Krajowej (AK), oraz jego działania podczas Powstania Warszawskiego, są kluczowymi elementami jego biografii. Urodził się 1 czerwca 1895 roku w Chorobrowie, w zaborze austriackim (obecnie Ukraina). Przed wybuchem II wojny światowej służył w armii austro-węgierskiej, a po odzyskaniu niepodległości przez Polskę w 1918 roku, wstąpił do Wojska Polskiego. Brał udział w wojnie polsko-bolszewickiej (1919–1921) i przez następne lata kontynuował służbę wojskową, stopniowo awansując w hierarchii wojskowej. Po klęsce Polski we wrześniu 1939 roku, Komorowski zaangażował się w działalność

konspiracyjną. W 1941 roku dołączył do Związku Walki Zbrojnej, który później przekształcił się w Armię Krajową (AK), największą organizację podziemną w okupowanej Europie. W 1943 roku, po aresztowaniu dotychczasowego dowódcy AK, generała Stefana Roweckiego ("Grota"), Komorowski objął stanowisko Komendanta Głównego Armii Krajowej, przyjmując pseudonim "Bór". Najbardziej znanym wydarzeniem związanym z Komorowskim jest Powstanie Warszawskie, które wybuchło 1 sierpnia 1944 roku. Jako dowódca AK, podjął decyzję o rozpoczęciu powstania w nadziei na wyzwolenie Warszawy spod niemieckiej okupacji przed nadejściem Armii Czerwonej. Powstanie trwało 63 dni i zakończyło się kapitulacją polskich sił podziemnych 2 października 1944 roku.

Po kapitulacji Powstania Warszawskiego, Komorowski został wzięty do niewoli niemieckiej. Po wyzwoleniu w 1945 roku, Komorowski osiedlił się na Zachodzie. Przebywał głównie w Wielkiej Brytanii, gdzie był aktywny w polskiej społeczności emigracyjnej i działał na rzecz niepodległości Polski. W latach 1947-1949 pełnił funkcję premiera Rządu Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie. Zmarł 24 sierpnia 1966 roku w Londynie.

Pytania do źródła.

Pytania dla uczniów szkoły podstawowej i uczniów szkoły średniej (poziom podstawowy):

1. Jakie uczucia wyraża autor wobec żołnierzy walczących w Powstaniu Warszawskim?
2. Jakie były główne cele polityczne i ideowe Powstania Warszawskiego według autora?
3. Jakie warunki panujące w Warszawie skłoniły autora do przerywania walki?
4. Jakie rozkazy wydaje autor żołnierzom i ludności cywilnej po przerywaniu walki?

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom rozszerzony):

1. Jakie były główne przyczyny kapitulacji Powstania Warszawskiego?
2. W jaki sposób kapitulacja Powstania Warszawskiego wpłynęła na dalsze losy Warszawy i jej mieszkańców?
3. Jakie były główne cele polityczne i militarne Powstania Warszawskiego, i czy udało się je osiągnąć mimo kapitulacji?

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord – Joanna Kunigielis